

ความเข้าใจและการใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการสอบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง ของพนักงานสอบสวน

Inquiry police officers' understanding and use of forensic science in the investigation of specialized criminal cases

ขวัญใจ ยิ่งเจริญ ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี และ ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง

Kwanjai Yingcharoen, Supachai Supaluknari and Sirirat Choosakoonkriang

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

k.yingcharoen@gmail.com

Received 19/11/2562

Accepted 22/04/2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาความเข้าใจและการใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการสอบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางของพนักงานสอบสวน โดยทำการศึกษาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง จำนวน 230 นาย โดยใช้สอบถามและการสัมภาษณ์ในหัวข้อทั่วไปทางนิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคะแนนระดับความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 74.2 มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี ร้อยละ 33.3 เจ้าหน้าที่ส่วนมากร้อยละ 69.3 จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี โดยมีชั้นยศร้อยตำรวจตรีถึงร้อยตำรวจเอก ร้อยละ 60.4 และเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 47.6 มีประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวนระหว่าง 5 - 10 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 11.95$, $SD = 1.49$) และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญขึ้นอยู่กับอายุและหน่วยงานในสังกัด ($P\text{-Value} < 0.05$) ในขณะที่ เพศ ชั้นยศ อายุราชการ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวน ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ จากการสัมภาษณ์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.7 (114 คน) พบว่าต้องการการฝึกอบรมการให้ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ และร้อยละ 64.0 (144 คน) พบว่ามีกำลังพลตำรวจไม่เพียงพอ โดยผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางต่อไป

คำสำคัญ: สอบสวนกลาง นิติวิทยาศาสตร์ อาชญากรรมเฉพาะทาง

Abstract

The objective of this study was to examine inquiry police officers' understanding of forensic science and how they used forensic science in the investigation of specialized criminal cases. The participants were 230 police officers responsible for specialized crimes at Central Investigation Bureau (CIB). The surveys were conducted by using questionnaire and interviewing on general topics of forensic Science. Descriptive statistics were obtained for all demographic data and the associations of the data with questionnaire scores were assessed with one-way analysis of variances (ANOVA).

The majority of participants were male officers (74.2%) and the mean age of them was in the range of 41-50 years (33.3%). A large number of the officers (69.3%) were graduated with a bachelor degree and 60.4% of the participants were the officers having the ranks within the range of Police Sub - Lieutenant to Police Captain. Nearly half of the participants (47.6%) had the level experience as inquiry officer for 5 to 10 years. The majority of participants reported that they had no prior training in any course of forensic science. However the study revealed that they had a moderate level of understanding of forensic science as suggestions by their average scores. The ANOVA analyzed indicated that the scores were significant different depending on participants ages and on the department that they belonged to. However, there was no association between the scores and gender, education level, work experience or prior training in forensic science. Of participants investing the interview, 114 (50.0%) noted they needed a training course in forensic science and 144 (64.0%) complained about the increasing workloads in their departments. Finally the findings from this study may have significant implications for CIB management and planning.

Keywords: central investigation, forensic science, specialized crime

1. บทนำ

อาชญากรรมในปัจจุบันมีความซับซ้อน รุนแรง รวมทั้งมีแนวโน้มที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายและมีผู้กระทำความผิดที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เคลื่อนย้ายพื้นที่กระทำความผิดไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทำให้ยากต่อการสืบสวนปราบปราม ส่งผลให้สร้างความเสียหายต่อสังคมและประชาชนจำนวนมาก หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความก้าวหน้าของอาชญากรรม โดยผู้บังคับใช้กฎหมายต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในอาชญากรรมลักษณะต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน การค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดให้มีความสมบูรณ์ เชื่อถือได้ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางเป็นหน่วยงานสนับสนุนการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีความซับซ้อน รุนแรง มีลักษณะเป็นเครือข่ายในหน่วยงานกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในงานอาชญากรรมเฉพาะทางเป็นจำนวนมาก แบ่งเป็น 12 กองบังคับการ ได้แก่ 1. กองบังคับการอำนวยการ (บก.อก.) 2. กองบังคับการปราบปราม (บก.ป.) 3. กองบังคับการตำรวจทางหลวง (บก.ทล.) 4. กองบังคับการตำรวจรถไฟ (บก.รฟ.) 5. กองบังคับการตำรวจน้ำ (บก.รน.) 6. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) 7. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคม.) 8. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (บก.ปอศ.) 9. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (บก.ปปป.) 10. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคบ.) 11. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) และ 12. กองบังคับการตำรวจมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ 904 (บก.ตร.มท.ร.904.) ดังนั้นการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมเฉพาะทางจะมีประสิทธิภาพส่วนสำคัญส่วนหนึ่งคือบุคลากรผู้ทำการสืบสวนสอบสวนติดตามผู้กระทำความผิดที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลโดยการนำความรู้จากวิทยาการด้านงานนิติวิทยาศาสตร์มาร่วมในการทำงาน

นิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ประโยชน์ในงานด้านการสืบสวนและสอบสวนนั้นมียุ่่มากมาย อาทิ การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายรูป การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า การตรวจเอกสาร เช่น ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน การตรวจทางฟิสิกส์ เช่น ตรวจร่องรอยการฉีดยาขนรถ และการตรวจทางชีววิทยา เช่นการตรวจ DNA โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อช่วยในการค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรม (กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, 2562)

กรณีเกิดปัญหาทางกฎหมาย และคดีความให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อคลี่คลายคดี ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (Vetter, 1978) ซึ่งมีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคการสืบสวน และหากทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการสืบสวนจะสามารถนำไปแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานและพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกระบวนการยุติธรรมต่อไป (Laeheem, 2009)

2. วิธีการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “ความเข้าใจและการใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการสอบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางของพนักงานสอบสวน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวนที่มีการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานเพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขและพัฒนางานด้านอาชญากรรมเฉพาะทางของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง 9 กองบังคับการ จำนวนประชากร 516 คน ทั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากวิธีของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 5 คน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร คือ เจ้าหน้าที่ ที่ทำงานด้านสืบสวน สอบสวน ของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ซึ่งมีจำนวน 516 คน จาก 9 กองบังคับการ จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 225 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เจาะลึกในการวิจัย

2.1.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาของคำถามเพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรต่าง ๆ ที่จะทำการศึกษา สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามระบุข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวน 9 ข้อได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นยศ หน่วยงานในสังกัด อายุราชการ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวน ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ หลักสูตรที่เคยฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์และการสืบสวนสอบสวน ที่มีต่องานด้านการสืบสวนคดีอาชญากรรม มีลักษณะเป็นคำถามเลือกตอบ 2 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและนิติวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นการแสดงความคิดเห็น 3 ตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามแสดงความคิดเห็นของตำรวจเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานทางด้านอาชญากรรมเฉพาะทางและนิติวิทยาศาสตร์เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์หลักฐาน การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การสืบสวนสอบสวน ระเบียบข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และนโยบายการปฏิบัติราชการของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง โดยศึกษาค้นคว้าจากระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกฎหมาย บทความ งานวิจัย หนังสือ วารสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่ลักษณะของข้อคำถามปลายเปิด คำถามในแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมีความละเอียด เจาะลึกครอบคลุมในประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง ในแง่ของบทบาทในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับคดี รูปแบบวิธีการที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานในการสืบสวน หรือการปฏิบัติในคดีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติชีวิต ประวัติการทำงาน เพื่อนำมาอธิบายในภาพรวมและเพื่อเสริมผลการศึกษาวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารจากทางราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องอันเป็นการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อต้องการทราบข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ที่ครอบคลุมครบถ้วน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์

2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่สืบสวน สอบสวน โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบตามวิธีการวิจัยไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อศึกษาแง่มุมต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าวให้ได้ข้อมูลมาเสริมในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง จำนวน 225 ฉบับ ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package For The Social Science - SPSS) เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงข้อมูลภูมิหลังของประชากรตัวอย่าง โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปและเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบและดูการกระจายของข้อมูล โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่

2. การวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ที่มีต่องานด้านการสืบสวนคดีอาชญากรรมและความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและนิติวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคะแนนระดับความรู้ความเข้าใจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และการสืบสวนสอบสวน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านอาชญากรรมเฉพาะทางและ ข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานทางด้านอาชญากรรมเฉพาะทางและนิติวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมสรุปเป็นข้อ ๆ และบรรยายเชิงพรรณนา

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “ความเข้าใจและการใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการสอบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางของพนักงานสอบสวน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน ของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง จำนวน 225 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In - Depth Interview) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน จำนวน 5 คน แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นยศ หน่วยงานในสังกัด อายุราชการ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวน ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์
2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์และการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคะแนนระดับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์และการสืบสวนสอบสวน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านอาชญากรรมเฉพาะทาง และข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานทางด้านอาชญากรรมเฉพาะทางและนิติวิทยาศาสตร์

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรณีมีอายุที่แตกต่างกันและอยู่ในสังกัดที่แตกต่างกัน ด้วยสถิติ One-Way-Anova ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งมีค่า Sig เท่ากับนัยสำคัญที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่มีอายุที่ต่างกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์และการสืบสวนสอบสวน ที่แตกต่างกัน

บทบาทการทำงานที่เกี่ยวข้องในคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง

จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง โดยเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ 2 ฝ่าย คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ มีบทบาทในการสืบสวนหาผู้กระทำผิดไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ ตรวจหาวัตถุพยานหลักฐาน การค้นหาข่าวและรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลทั่วไป เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีบทบาทในการบริหารงานในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน

รูปแบบวิธีการที่ใช้นิติวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวน

หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งมีอยู่หลากหลายสาขามีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง เพราะอาชญากรรมเฉพาะทางมีการพัฒนา รูปแบบ วิธีการของการกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง และตลอดเวลา ทั้งในด้านพฤติกรรม การกระทำความผิดที่มีการนำเทคนิควิธีสมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและขบวนการ มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยง เครือข่ายระหว่างประเทศ มีความสลับซับซ้อน แยกย่อยและละเอียดอ่อน ประกอบกับตัวอาชญากรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เป็นอย่างดี ทำให้สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ ขณะที่ยังมีการกระทำความผิดอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ โดยพยานหลักฐานทางนิติศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยืนยันการกระทำความผิด และยืนยันตัวผู้กระทำความผิด

(Keeratithammakrit, 2009) ซึ่งจะสอดคล้องกับประจักษ์พยาน หรือพยานแวดล้อมอื่นที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน ทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น หรือในคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด ก็ต้องอาศัยวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น รอยนิ้วมือ คราบเลือด คราบอสุจิ ปลอกกระสุน ฯลฯ นำไปตรวจพิสูจน์ เพื่อช่วยในการสืบสวน สอบสวนเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำผิด ซึ่งในวงการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องอาศัยความรู้และ กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ ยกตัวอย่าง หน่วยงาน บก.ปอท. โดยการกระทำผิดส่วนใหญ่เป็นการกระทำผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์พยานวัตถุที่เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อยืนยันการกระทำผิด ของผู้ต้องหา เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน

ข้อมูลอาชญากรรมเฉพาะทางและคดีตัวอย่าง

คดีตัวอย่าง เช่น นำเข้าข้อมูลลามก, CHILD PORNOGRAPHY, คดีหลอกหลวง/ฉ้อโกงต่าง ๆ , คดี RUMANCE SCAM, คดีความมั่นคง, คดีฆาตกรรม, คดียาเสพติด, คดีฆ่าตัวตาย ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นประโยชน์ในการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง

1. ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญ ในการทำงานด้านการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทาง จัดการฝึกอบรมความรู้ความสามารถในด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง มีการกำหนดลักษณะเฉพาะของบุคคลที่จะเข้ามาทำงานให้ชัดเจน
2. การใช้กฎหมายบังคับ ISP ให้ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว
3. ควรจัดให้มีเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้งานง่าย สะดวกต่อการพกพาไปยัง สถานที่เกิดเหตุ เพื่อนำมาใช้ในการสืบสวนและจับกุม

4. สรุป

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี โดยมีชั้นยศ เป็นร้อยตำรวจตรีถึงร้อยตำรวจเอก อยู่ในสังกัดกองบังคับการปราบปราม มีอายุราชการระหว่าง 5 - 10 ปี ระยะเวลา ที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวนระหว่าง 5 - 10 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์

ระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำงานด้านสืบสวนสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง มีความรู้ความเข้าใจ ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Noichan, 2018) จากการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีความรู้ความเข้าใจในหลักปฏิบัติทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 11.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 1.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เจ้าหน้าที่ตำรวจเพศชายและเพศหญิงมีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ระดับปานกลางเท่ากัน เจ้าหน้าที่ตำรวจอายุระหว่าง 41 ถึงอายุมากกว่า 50 ปี ระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ระดับมาก ส่วนอายุระหว่าง 25 - 40 ปี มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นยศระหว่าง ด.ต. - ส.ต.ต และชั้นยศระหว่าง พ.ต.อ. - พ.ต.ต. มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับมาก ส่วนชั้นยศ ร.ต.อ - ร.ต.ต. มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง (Clinard, 2014) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอายุราชการระหว่าง 5 ปี ถึง มากกว่า 15 ปี มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับมาก และ น้อยกว่า 5 ปี มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับมาก และระดับ การศึกษาปริญญาตรีถึงต่ำกว่าปริญญาตรี มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวน 5 - 15 ปี มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับมาก และ ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยฝึกอบรมด้าน นิติวิทยาศาสตร์ มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับมาก ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีระดับความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ระดับปานกลาง ปัญหาอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ

เมื่อมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่หลายแห่งในเวลาเดียวกัน เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ กำลังตำรวจมีไม่เพียงพอ ทำให้ทำงานได้ไม่ครอบคลุม คิดเป็นร้อยละ 64.0 (144 คน) และการจัดการอบรมให้ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มีน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 50.7 (114 คน) และนอกจากนี้ยังพบว่าควรให้ความสำคัญและสนับสนุนงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งจะมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในการทำงาน ด้านการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำงานด้านสืบสวนสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง มีความรู้ความเข้าใจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้วยลักษณะของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการหน่วยตำรวจที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้น ทำให้กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางมีหน่วยงานในระดับกองบังคับการหลายหน่วย กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถามจึงมีความแตกต่างกันในหน้าที่งานที่รับผิดชอบ ดังนั้นแบบสอบถามที่นำมาใช้จึงเป็นคำถามความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภาพรวม ทำให้ผลการศึกษาตัวแปรแต่ละตัว ค่าที่ได้มีความแตกต่างกันเล็กน้อย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคะแนนระดับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ และการสืบสวนสอบสวน และข้อมูลการผ่านการอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอายุและหน่วยงานในสังกัด ($P\text{-Value} < 0.05$) เรื่องการพัฒนางานด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุของสถานีตำรวจในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 8 ผลจากการวิเคราะห์จะพบว่าตำแหน่งและอายุ ของพนักงานสอบสวนต่างก็มีผลต่อการตรวจสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ควรจะมีผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง เพราะมีการสั่งสมประสบการณ์การทำงานจนทำให้มีความรู้ความชำนาญ มีทักษะและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

ในขณะที่ เพศ ชั้นยศ อายุราชการ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวน ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้ความเข้าใจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ($P\text{-Value} > 0.05$) (วันเพ็ญ, 2556) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอินเทอร์เน็ต” ผลจากการวิเคราะห์พบว่า เพศที่แตกต่างกันของนักศึกษาไม่มีผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาแตกต่างกัน เนื่องจาก ความรู้ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือรายงาน ทารัรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา เพศชาย และเพศหญิงจึงสามารถมีระดับความรู้ที่เท่ากันได้โดยสามารถใช้เวลาในการศึกษาเรื่องนั้น ๆ ส่วนการฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน ซึ่งตามหลักความเป็นจริงแล้วการฝึกอบรมควรจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านการฝึกอบรมจะต้องมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรม แต่จากผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทำให้ทราบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว เมื่อกลับมาปฏิบัติงานจริง ไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ และทีมงานที่มีศักยภาพทำให้ต้องปฏิบัติงานตามกำลังคน อุปกรณ์เครื่องมือ และงบประมาณที่มีจำกัด ซึ่งไม่เป็นตามหลักวิชาการที่ได้รับการฝึกอบรม อีกทั้งการฝึกอบรมหลายหลักสูตรมักจะไม่มีการประเมินและติดตามผลอย่างจริงจัง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ขาดความตั้งใจในการฝึกอบรม

ปัญหาอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ เมื่อมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นในพื้นที่หลายแห่งในเวลาเดียวกัน เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ กำลังตำรวจมีไม่เพียงพอ ทำให้ทำงานได้ไม่ครอบคลุม (สรยุทธ์, 2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวน

คดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากกับการที่พนักงานสอบสวนยังขาดความรู้ ความสามารถ ไม่มีความชำนาญและไม่มีประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อีกทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนในการทำงานอย่างเหมาะสม ประกอบกับพนักงานสอบสวนมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน แนวทางการแก้ไขปัญหาคือให้ความสำคัญและสนับสนุนงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งจะมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในการทำงานด้านการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนคดีอาชญากรรมเฉพาะทางในภาพรวม ควรมีการแยกศึกษาเฉพาะในแต่ละคดี เช่น คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาว่าความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์สามารถนำไปใช้กับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านอื่น ๆ ได้อย่างไร

6. เอกสารอ้างอิง

กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, ก. 2562. ยุทธศาสตร์กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2562.

วันเพ็ญ วิโรจน์เจริญวงศ์, 2556. วันเพ็ญ วิโรจน์เจริญวงศ์. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 21(6 (พิเศษ)), 565-577.

สรยุทธ์ อ่วมสำอางค์, 2554. ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 1. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม)), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 362.

Clinard, M. R., Quinney, R., & Wildeman, J. 2014. *Criminal behavior systems: A typology*: Routledge.

Keeratithammakrit, N. 2009. *The Integration Knowledge of Forensic Sciences with Criminal Investigations by Police Officer*. Mahidol University.

Laeheem, K., & Baka, D. 2009. Risk factors related to youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand. *Risk*, 15(6).

Noichan, W. 2018. Factors Affecting Motor Vehicle Theft Committed By Inmates In Bangkok Prison. *Suan Sunandha Academic and Research Review*, 12(1), 1-14.

Vetter, H. J., & Silverman, I. J. 1978. *The nature of crime*: Saunders Philadelphia.